

Cercetînd izvoarele pentru a putea preciza această epocă, aflăm că la 19 iunie 1376, Severinul era comandat de Iohannes Trewtyl (Treutel), ca ban în numele regelui Ungariei, și că instalarea lui în această funcție trebuia să se fi făcut cel puțin cu cîteva săptămîni mai devreme¹, iar cum reînființarea banatului nu coincidea numaidecît cu recucerirea cetății, avem toate motivele să credem că ea fusese pierdută de către munteni, fie la începutul primăverii anului 1376, fie la sfîrșitul toamnei anului 1375², dacă nu chiar mai devreme. Dar dacă pierderea Severinului poate fi fixată astfel cu oarecare precizie, avem dovezi că situația încordată la granița de vest a Țării Românești dăinuia încă cel puțin de la începutul primăverii anului 1373³. Se impune deci concluzia că *terminarea Vodiței trebuia pusă cel mai tîrziu în cursul verii anului 1372*⁴. Spre aceasta ne îndreptă și faptul că, din lectura atentă a hrisovului de înzestrare, se mai poate deduce încă ceva: prin el domnul dădea — pe lingă diferite odoare, tainuri și ajutoare anuale în bani — și un număr nu prea mare de moșii și venituri. Însă moșile se aflau, iar veniturile urmau să fie încasate, toate, tocmai în regiunea limitrofă de la vest de Severin⁵. Cum o asemenea înzestrare a noii biserici cu odoare și a mănăstirii de care ea depindea cu moșii și cu venituri, a căror pierdere putea surveni de la o zi la alta în cazul unui conflict de graniță (indiferent dacă Severinul rămînea mai departe muntenesc sau dacă era într-adevăr ocupat de oștile regale) nu poate fi concepută, urmează că însuși actul de donație a fost dat într-o vreme în care încordarea sus-menționată dintre Vladislav vodă și regele Ungariei nu se produsese încă sau în care, măcar, un conflict armat nu părea iminent⁶. Iar cum, la data emiterii hrisovului în discuție, biserica mănăstirii era terminată și zugrăvită, avem toate motivele să credem că ea *fusese începută cel mai tîrziu în cursul anului 1371*⁷.

O dată stabilit ca *terminus ante quem* pentru întemeierea Vodiței anul 1371, avem temeiul de la care să pornim la cercetarea locului de unde a venit Nicodim în Țara Românească, a rostului acestei venituri și a datei ei, precum și a scopului cu care și-a întemeiat el prima așezare monastică de la Vodița.

Este evident că astăzi nu mai putem vedea, ca odinioară, în Nicodim un neobosit călător, care — părăsind, plin de zel, Athosul unde-și petrecuse tinerețea — s-a îndreptat spre «sălbăticiile» regiunilor noastre, pentru a fonda, aici, neîncetat și peste tot unde poposea, mănăstire

¹ Hurmuzaki-Densusianu, *Documente*, I, nr. 250, p. 310—311; cf. D. Onciul, *Titlul lui Mircea în CL XXXVI* (1903), p. 20 și nota 2; M. Holban, *Contribuții la studiul raporturilor dintre Țara Românească și Ungaria angevină. Rolul lui Benedict Himfy în legătură cu problema Vidinului*, în SMIM, vol. I, București, Edit. 1956, p. 55—56 (și extras, p. 49—50). Tot la aceeași dată (19 iunie 1376) regele Ludovic răsplătea pe niște români bănăteni «attendants fidelitate et service... quae fides in plerisque nostris expeditionibus, et specialiter in exercitiis nostris adversus Rascones et eiam Bulgaros motis, signanter vero in reopencione civitatis et terre Zeurinnensis...» (N. Iorga, *Scrieri și inscripții ardeleni și maramureșene*, vol. I, București, 1906 (*Studii și documente*, XII), p. 275—276; T. Popa, *Iancu Corvin de Hunedoara*, Hunedoara, 1928, p. 178; *Documenta historiam Valachorum in Hungaria illustrantia usque ad annum 1400* p. Christum, Budapesta, 1941, nr. 226, p. 265).

² M. Holban, *op. cit.*, p. 55 (49). Este de observat că în documentul din 19 iunie cel amintește pe Treutel se vede că acesta, în calitate sa de ban, întreprinsese din ordinul regelui o anchetă, fapt ce arată că numirea sa era anterioară. Pe de altă parte, chipul în care a fost cucerit Severinul de către Nicolae de Gara (printr-un atac cu bărcile pe Dunăre) face puțin probabilă o asemenea luptă la începutul primăverii, cînd apele sînt mari și navigația primejdioasă.

³ Ordinul regal către soția și frații lui Benedict Himfy (acesta se afla, în acea vreme, într-o expediție în Italia), din 16 martie 1373 prin care se interzice importul sării din Țara Românească în regatul maghiar (Hurmuzaki-Densusianu, *Documente*, I, nr. 159, p. 213) nu e — cum ar părea la prima vedere — o măsură cu caracter strict economic, ci una cu caracter militar. Ea coincide cu alte asemenea măsuri, luate, tot atunci, în aceste părți: la 23 ale aceluiași luni, regele ordona aprovizionarea cetății Orșova (Thallocky Lajos, *Nagy Lajos és a Bolgar Barsag*, în «Szazadok», XXXIV (1900), nr. 13, p. 614); se relua lucrările pentru construirea noii cetăți de acolo (Thallocky, *op. cit.*, nr. 10, p. 610; *Documenta historiam Valachorum... illustrantia*, nr. 197, p. 239—244), întrerupte cu un an mai devreme (Thallocky, *op. cit.*, nr. 9, p. 610), poate în urma unui protest al domnului român (vezi M. Holban, *op. cit.*, p. 52 (46)); la 1 aprilie 1373, regele ordona lui Petru Himfy, castelan de Orșova, să vegheze la interesele regatului și să semnaleze orice lucru nou (Hurmuzaki-Densusianu, *Documente*, I, nr. 214, p. 275, cu data greșită: 1382; pentru rectificarea acesteia, vezi Onciul, *Titlul lui Mircea*, în CL XXXVI (1903), p. 20 și nota 6); însuși papa Grigore al XI-lea fusese informat de o alianță — puțin verosimilă — a lui Vladislav vodă cu turcii (bula *Fididigno relatu*, din 15 mai 1373, Hurmuzaki-Densusianu, *Documente*, I, nr. 152, p. 207). Zvonuri similare — în privința cărora regele pare a avea îndoieli — aduceau, înainte de 6 iulie 1374, și cîteva boieri fugari la Curtea regală (Thallocky, *op. cit.*, nr. 14, p. 614—615), iar la 4 octombrie 1374 conflictul pare să fi fost iminent, expediția urmînd să fie condusă de Benedict Himfy (Hurmuzaki-Densusianu, *Documente*, I, nr. 167, p. 218—19; cf. M. Holban, *op. cit.*, p. 54—55 (48—49), cu părerea că expediția proiectată n-a mai avut totuși loc). Pentru argumente că, cel puțin în 1375, Vodița nu mai funcționa ca mănăstirea ortodoxă, vezi mai jos, p. 268.

⁴ Cum s-a văzut însă (vezi nota precedentă), zidirea noii cetăți a Orșovei a fost reluată în 1373, deci pregătirile militare la graniță erau mai vechi.

⁵ Absolut toate moșile și veniturile se situează în regiunea dintre Severin și graniță, iar unele dintre ele sînt limitate de însăși această graniță (vezi, de pildă, «podul cel mai de sus la Rușava»).

⁶ E caracteristic faptul că nici una dintre moșii și nici unul dintre venituri n-ar fi putut servi de loc de refugiu sau de mijloc de existență călugărilor Vodiței în cazul unor ostilități la graniță. Într-un asemenea caz, aceștia nu ar fi putut scăpa decît doar, eventual, cu odoarele. Din cele de mai sus reiese că — după toate probabilitățile — hrisovul lui Vladislav vodă pentru Vodița este anterior anului 1373.

⁷ Că biserica era și zugrăvită o spune clar însuși hrisovul. Dar pentru a se putea trece la zugrăvire trebuia ca zidăria propriu-zisă să fi fost uscată, ceea ce făcea ca zidirea și zugrăvirea să nu se poată realiza în cursul aceluiași veri.